

КЗпП з 01.01.2015 р. (Закон № 77):

• Оформлення працівника на роботу: крім наказу, трудового договору потребує ще повідомлення. Кому, в які терміни і як направляти повідомлення про прийняття на роботу? Чи стосується таке повідомлення сумісників?

«Працівник не може бути допущений до роботи без укладення трудового договору, оформленого наказом чи розпорядженням власника або уповноваженого ним органу, та повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України».

Дрожжана О. У.
Лапенко Т. Г.
м.Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ПРАЦІ В ГАЛУЗЯХ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Анотація. У статті розглянуті питання особливостей сільськогосподарського виробництва, що характеризуються цілою низкою структурних, організаційних, технологічних особливостей, що впливають на рівень виробничих ризиків і роблять цю галузь однією з найбільш травмонебезпечних.

Ключові слова: ризик, небезпека, травми, особливості організації сільськогосподарського виробництва, рослинництво, тваринництво, правове регулювання.

Основним завданням заходів та засобів з охорони праці в сільському господарстві є створення для працівників здорових, безпечних умов праці, попередження та профілактика виникнення професійних захворювань, нещасних випадків і аварій, пов'язаних з виробничими процесами в сільському господарстві, тобто захист працюючих від впливу шкідливих і небезпечних виробничих факторів - фізичних, хімічних, біологічних і психофізичних. При цьому сільськогосподарське виробництво характеризується цілою низкою структурних, організаційних, технологічних особливостей, що впливають на рівень виробничих ризиків і роблять цю галузь однією з найбільш травмонебезпечних. За статистичними даними, протягом 2015 року в агропромисловому виробництві України травмовано 387 працівників, з них 59 отримали смертельні травми [1].

Мета роботи — аналіз особливостей сільськогосподарського виробництва.

Агропромислове виробництво характеризується наявністю цілого ряду негативних факторів, які вже стали традиційними: старіння основних фондів, зростаюча кількість фізично зношеного та морально застарілого обладнання,

машин і механізмів, не відповідають безпечним умовам праці; постійно зростаюча кількість робочих місць, що не відповідають вимогам нормативно-правових актів з охорони праці, незабезпеченість працюючих засобами індивідуального захисту; значне ослаблення трудової і виробничої дисципліни. Основними особливостями організації виробничого процесу в аграрному секторі економіки є:

- сезонність робіт, що практично не дає можливості в окремі періоди року дотримуватися нормативної тривалості робочого дня, внаслідок чого щорічно травматизм досягає пікових значень в одні і ті ж місяці року. Наприклад, за 2015 рік перший пік припадає на липень-серпень (час збирання ранніх зернових і зернобобових), другий пік травматизму припадає на жовтень;
- нерівномірна завантаженість працівників протягом року (кількість працюючих в агропромисловому виробництві в липні переважає середньому за рік на 13-16 відсотків);
- залучення до роботи в напружені періоди підлітків і осіб пенсійного віку (в липні їх кількість досягає 4-5 відсотків від загальної кількості тих, що працюють в даний час в сільському господарстві).

Крім того, сільське господарство включає в себе основні галузі: рослинництво (рільництво, овочівництво, плодівництво, виноградарство, вирощування квітів і т.ін.) і тваринництво (скотарство, свинарство, птахівництво, вівчарство і т.ін.) а також обслуговуючі (експлуатація іригаційних меліоративних систем, ветеринарне обслуговування, технічне обслуговування машин і устаткування і т.ін.) і переробні, кожна з яких має цілий ряд специфічних шкідливих (вплив яких за певних умов може призвести до захворювання, зниження працездатності і (або) негативного впливу на здоров'я потомства) і небезпечних (вплив яких на працівника в певних умовах призводить до травм, гострого отруєння або іншого раптового різкого погіршення здоров'я або до смерті) виробничих факторів.

Так, властивими для рослинництва є різноманітні роботи, пов'язані із застосуванням пестицидів і мінеральних добрив; боротьба з бур'янами, шкідниками і хворобами рослин, приготування робочих розчинів, протруєння насіння, опилування, обприскування, фумігація рослин, ґрунту і приміщень, підживлення рослин, внесення мінеральних добрив. Більшість пестицидів і мінеральних добрив є токсичними для людського організму. Потрапляючи в організм людини такі речовини можуть викликати порушення його нормальної життєдіяльності і виступати причиною гострих або хронічних інтоксикацій. Високий рівень небезпеки мають і механізовані робота в рослинництві, оскільки працівники піддаються тривалому впливу підвищеного рівня шуму, вібрації, підвищеної температури в кабіні тракторів і комбайнів, нервовим перенапруженням, що призводить до найвищого показника виробничого травматизму серед трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва [2].

Типовими для тваринництва є небезпечні і шкідливі фактори, обумовлені застосуванням в цій області різних технічних засобів: машин і механізмів для приготування кормів, прибирання гною, доїння молочних тварин, при

обслуговуванні великої рогатої худоби, поголів'я свиней, кіз, овець; широким використанням токсичних і подразнюючих речовин (лікарських і мінеральних добавок до кормів, дезінфікуючих, миючих засобів тощо); постійним контактом працівників з патогенними мікроорганізмами (бактеріями, вірусами і продуктами їх життєдіяльності, паразитами-збудниками інвазійних хвороб, спільних для людей і тварин). Крім того самі по собі тварини є джерелом підвищеної небезпеки [3].

Враховуючи вищесказане, для найбільш ефективного правового регулювання охорони праці в сільському господарстві поряд із загальними нормами існує ряд спеціальних норм, які відображають саме специфіку виробничих процесів по галузях сільськогосподарського виробництва та, відповідно, особливості охорони праці в них. Ці норми містяться в галузевих нормативних актах з охорони праці (НПАОП), які представляють собою правила з охорони праці за видами виробничих процесів, і інструкції по видам робіт чи професій, на підставі яких власником підприємства розробляються інструкції з охорони праці вже на конкретному сільськогосподарському підприємстві. На сьогодні особливості охорони праці по галузях сільського господарства відображені в досить великій кількості нормативно-правових актів. Однак більшість з них були розроблені і прийняті ще в 70-90-х роках ХХст. і в сучасних умовах не в змозі ефективно врегулювати питання охорони праці в сільськогосподарських підприємствах на тлі докорінних змін як організаційних форм сільськогосподарських підприємств, так і технологій виробництва продукції рослинництва і тваринництва. У сучасному сільськогосподарському виробництві постійно зростає кількість технологічних процесів, різних речовин, генетично-модифікованих організмів, які становлять небезпеку для життя і здоров'я працівників сільського господарства, і саме облік цих нових небезпечних і шкідливих чинників з метою розробки ефективних заходів та засобів з охорони праці та їх закріплення на законодавчому рівні є основою для підвищення рівня безпеки сільського господарства як однієї з основних галузей економіки нашої країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Звіт про страхову діяльність Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та використання страхових коштів у 2015 році / К.: Держкомстат України. - 8.04.2016.
2. Пістун І.П. Охорона праці в сільському господарстві (рослинництво): навчальний посібник / І.П. Пістун, А.П. Березовецький, С.А. Березовецький. - Суми: Університетська книга, 2009. - 368 с.
3. Пістун І.П. Охорона праці в сільському господарстві (тваринництво, птахівництво): навчальний посібник / І.П. Пістун, А.П. Березовецький, С.А. Березовецький. - Суми: Університетська книга, 2012. - 368 с.